

झाली आहे. एकनाथ खडसे यांच्या भाजप प्रवेशाबाबत यापूर्वी केंद्रीय गृहमंत्री अमित शहा आणि जे. पी. नड्डा यांच्याशी सविस्तर चर्चा झाली होती. दिल्लीतील वरिष्ठ नेत्यांचा या प्रवेशाला हिरवा कंदील असूनही, राज्यातील काही बड्या नेत्यांच्या विरोधामुळे हा प्रवेश रखडण्याचे बोलले जात होते. अशातच आता वेटे दिल्लीतील वजनदार नेते विनोद तावडे यांनी खडसेंच्या निवासस्थानी जाऊन भेट घेतल्याने राजकीय वर्तुळात खळबळ उडाली आहे. जळगाव आणि उत्तर महाराष्ट्रात गिरीश माहाने यांचा वादता प्रभाव कमी करण्यासाठी केलेल्या नेतृत्वाने ही चाल खेळल्याची जोरदार चर्चा राजकीय विश्लेषकांमध्ये रंगली आहे. विनोद तावडे आणि खडसे यांच्या या भेटीमुळे भाजप आराध्यवादी दोन्ही पक्षांच्या कार्यवैल्यार्थे सध्या मोठा संप्रभु निर्माण झाला आहे.

एका वडाच्या झाडाखाली सुरू झाले होते मुंबई शेअर मार्केट !

मुंबई शेअर बाजार (बीएसई) ची सुरुवात खरोखरच १८५० च्या दशकात दक्षिण मुंबईतील टाऊन हॉलजवळ एका वडाच्या झाडाखाली झाली होती. १८५० च्या दशकात काही गुजराती आणि एक पारशी असे एकूण ५ शेअर दलाल दररोज टाऊन हॉलसमोरील (आशियाटिक लायब्ररी) वडाच्या झाडाखाली एकत्र येऊन शेअर्सचे व्यवहार करत असत. पुढे व्यापाऱ्यांची संख्या वाढत गेल्यावर ९ जुलै १८७५ रोजी या दलालांनी एकत्र येऊन ‘द नेटिव्ह शेअर अँड स्टॉक ब्रोकर्स असोसिएशन’ नावाची अधिकृत संस्था स्थापन केली. याच

काही सेकंदामध्ये व्यवहार

शेअर बाजार हा एक असा बाजार आहे की ज्या ठिकाणी कंपन्यांच्या शेअर्सची खरेदी - विक्री केली जाते. सुरुवातीला शेअर्सची खरेदी - विक्री तोंडी होत असे. खरेदीदारा आणि विक्रेता शिल्लकामुळे हे व्यवहार करत होते. मात्र, आता हे सर्व व्यवहार शेअर बाजाराच्या नेटवर्कने जोडलेल्या कॉम्प्युटरमार्फत होतो. इंटरनेटवरही ही सुविधा मिळते. आता अशी परिस्थिती आहे की खरेदीदार आणि विक्रेता एकमेकांना ओळखूही शकत नाहीत. काही वर्षांपूर्वी मुंबई शेअर बाजारात थेट खरेदी - विक्री करावी

संस्थेला आज आपण बॉम्बे स्टॉक एक्सचेंज (बीएसई) म्हणून ओळखतो. या बाजाराची स्थापना प्रसिद्ध व्यापारी प्रेमचंद रॉयचंद यांनी केली होती. त्यांना ‘कॉटन किंग ऑफ बॉम्बे’ असेही म्हटले जायचे. वडाच्या झाडाखाली सुरू झालेला हा बाजार आज आशिया खंडातील सर्वात जुना शेअर बाजार आहे. सध्या तो जगातील सर्वात मोठ्या आणि प्रगत शेअर बाजारांपैकी एक आहे.

मुंबई शेअर बाजार हा आशिया खंडातील सर्वात जुना शेअर बाजार आहे. १४२ वर्ष जुन्या असलेल्या मुंबई शेअर

लागत होती. मात्र, मागील काही वर्षांपासून कॉम्प्युटर आणि इंटरनेटच्या माध्यमातून कोणीही घरबसल्या शेअर्स खरेदी करू शकतो आणि विकूही शकतो. अवघ्या काही सेकंदामध्ये हा व्यवहार पूर्ण होतो.

शेअर बाजाराला तंत्रज्ञानाची जोड

आता तर मोबाइल ॲप्समार्फतही आपण हे व्यवहार अगदी सहजपणे करू शकतो. माहीत तंत्रज्ञान क्रांतीचे हे उत्कृष्ट उदाहरण आहे. जे काम पूर्वी फक्त काही पैसेवालेच करू शकत होते ते आता एक सर्वसामान्य माणूसही करू शकतो. डीमॅट

बाजाराची स्थापना ९ जुलै १८७५ साली झाली. व्यापारी प्रेमचंद रॉयचंद यांनी मुंबई शेअर बाजाराची स्थापना केली. प्रेमचंद रॉयचंद हे व्यापारी रॉयचंद दीपचंद यांचे पुत्र होते. सफाईदारपणे इंग्लिश बोलणाऱ्या प्रेमचंद यांनी १८४९ मध्ये शेअर ब्रोकर म्हणून कामाला सुरुवात केली. कापूस आणि सोन्याच्या व्यवसायात त्यांनी आपला दबदबा तयार केला. मुंबई शेअर बाजाराचं जन्मस्थान हे १८५० मध्ये एक वडाच्या झाडाखाली आहे. सधा हे ठिकाण हार्निमन सर्कल नावाने ओळखलं जातं. टाऊन हॉलजवळ वडाच्या झाडाखाली

एक रुपयाने शेअर दलांनी केली होती सुरुवात

प्रेमचंद रॉयचंद हे व्यापारी ‘द नेटीव शेअर अँड स्टॉक ब्रोकर्स’चे संस्थापक सदस्य होते. ‘द नेटीव शेअर अँड स्टॉक ब्रोकर्स’ची सुरुवात २५ शेअर दलालांनी अवघ्या एका रुपयात केली होती. ३१ ऑगस्ट १९५७ रोजी भारत सरकारने या बाजारास सिक्युरिटीज कॉन्ट्रक्ट अ‍ॅक्ट १८५६ अन्वये मान्यता दिली. अशा तऱ्हेने भारतातील पहिला मान्यताप्राप्त शेअर बाजार अस्तित्वात आला. सध्या मुंबई शेअर बाजार हा जगातील ११ व्या क्रमांकाचा शेअर बाजार आहे

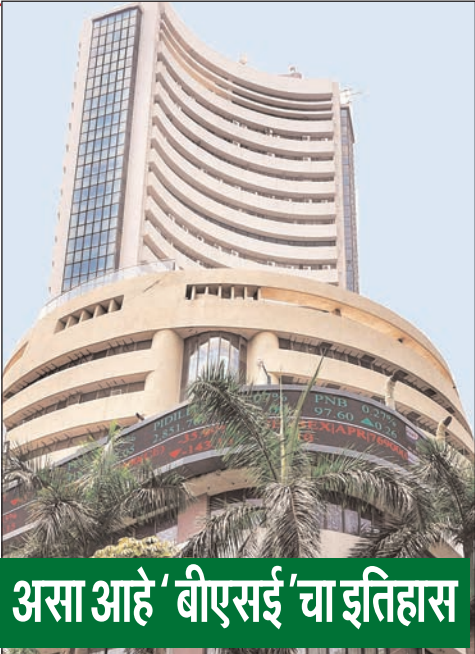
प्रेमचंद रॉयचंद आणि इतर दलाल लोक एकत्र येऊन वेगवेगळ्या धंद्यांची दलाली करायचे. मुख्यतः यावेळी कापसाचे सौदे व्हायचे. सुरुवातील ४ गुजराती आणि एक पारसी हे दलाल होते. या दलालांना बसण्यास अशी विशिष्ट जागा नव्हती. तसंच वेळेचं बंधन आणि कुठलेही नियमही नव्हते.

टाऊन हॉलसमोरील वडाच्या झाडाखाली हे सर्व दलाल लोक एकत्र येत असत. हळूहळू या ठिकाणी दलालांची संख्या वाढली. त्यामुळे येथे जागा अपुरी पडू लागली. १८७४ च्या

खात्यामार्फत शेअर विकत घेऊ शकतो आणि विकू शकतो.

नण्यात भागीदार

शेअर बाजार हा कोणत्याही विकसीत अर्थव्यवस्थेचा एक महत्त्वपूर्ण हिस्सा आहे. ज्याप्रमाणे कोणताही देश, गावे किंवा शहरे यांच्या विकासासाठी रस्ता, वीज, पाणी, रेल्वे यांची गरज असते त्याचप्रमाणे देशातील उद्योगांच्या विकासासाठी शेअर बाजार आवश्यक आहे. उद्योग धंदे चालवण्यासाठी भांडवलाची गरज असते. हे भांडवल त्यांना शेअर बाजारातून मिळते. शेअर बाजारामार्फत कोणताही सर्वसामान्य माणूस मोठ्या

असा आहे ‘बीएसई’चा इतिहास

आसपास वेगवेगळ्या ठिकाणी स्थलांतर होऊन सध्याच्या दलाल स्ट्रीट येथे व्यवहार करायचे ठरवले आणि त्यानंतर ‘द नेटीव शेअर अँड स्टॉक ब्रोकर्सही संस्था १८७५ स्थापन होऊन व्यवहार सुरू झाले.

उद्योगामध्येही आपली भागिदारी करू शकतो. या भागीदारीतून उद्योगांना होणाऱ्या नफ्यामध्ये हिस्सेदार बनू शकतो. जर एखाद्या गुंतवणूकदाराला वाटलं की रिलायन्स, टीसीएस, इन्फोसिस या कंपन्या चांगला नफा कमावतील. तर तो या कंपन्यांचे शेअर्स खरेदी करून या नफ्यात भागीदार होऊ शकतो. लाभशावाच्या रुपयाने शेअर्स होल्डरला आपल्या गुंतवणुकीवर परतावा मिळतो. हे सर्व व्यवहार करण्यासाठीची व्यवस्था शेअर बाजार पुरवते. सर्व गुंतवणूकदारांना एक समान संधी मिळेल याची काळजी शेअर बाजार घेते.

एलियास होवे शिलार्ड मशीनचा शोध लावणारे संशोधक

एलियास होवे ज्युनियर यांचा जन्म ९ जुलै १८१९ मध्ये स्पेन्सर, मॅसॅच्युसेट्स येथे झाला तर मृत्यू ३ ऑक्टोबर १८६७ रोजी ब्रुकलिन, न्यूयॉर्कमध्ये झाला. लॉकस्टिच लूप पद्धतीत त्यांनी लक्षणीय प्रगती केली आहे. त्यांच्या कार्याची दखल घेत त्यांना गोल्ड मेडल, पॅरिस एक्स्पोझिशन ऑफ १८६७ मध्ये मिळाले.

एलियास होवे ज्युनियर यांचा जन्म ९ जुलै १८१९ रोजी मॅसॅच्युसेट्समधील स्पेन्सर येथे डॉ. एलियास होवे सिनियर (१७९२-१८६७) आणि पॉली (बेमिस) होवे (१७९१-१८७१) यांच्या पोटी झाला. होवे यांनी त्यांचे बालपण आणि सुरुवातीची ग्रीड वर्षे मॅसॅच्युसेट्समध्ये घालवली, जिथे त्यांनी १८३५ पासून लोवेलमधील एका कापड कारखान्यात शिकाऊ उमेदवार म्हणून काम करण्यास सुरुवात केली. १८३७ च्या आर्थिक मंदीमुळे गिरण्या बंद पडल्यानंतर , ते केंब्रिज , मॅसॅच्युसेट्स येथे गेले आणि कार्डिंग मशिनरीमध्ये मेकॅनिक म्हणून काम करू लागले , जिथे त्यांनी त्यांचे चुलत भाऊ नॅर्थनियल री. बॅक्स यांच्यासोबत शिकाऊ उमेदवार म्हणून काम केले. १८३८ च्या सुरुवातीला , त्यांनी केंब्रिजमधील अरी डेव्हिस यांच्या दुकानात शिकाऊ उमेदवार म्हणून काम करण्यास सुरुवात केली. डेव्हिस हे क्रोनोमीटर आणि इतर अचूक उपकरणांच्या निर्मिती आणि दुरुस्तीमध्ये विशेषज्ञ असलेले एक कुशल मेकॅनिक होते. डेव्हिस यांच्याकडे काम करत असतानाच होवे यांना शिलार्ड मशीनची कल्पना सुचली. त्याने ३ मार्च १८४१ रोजी केंब्रिजमध्ये सायमन एम्स आणि जेन बी. एम्स यांची मुलगी एलिझाबेथ जेनिंस एम्स हिच्याशी लग्न केले. त्यांना जेन रॉबिन्सन होवे , सायमन एम्स होवे आणि ज्युलिया मारिया होवे ही तीन मुले होती. त्यानंतर त्याने रोलॅंड हॅलंड हे हिच्याशी लग्न केले.

शिलार्ड मशीनची कल्पना मांडणारे हाऊ हे पहिले नव्हते. त्यांच्या आधी इतर अनेक लोकांनी अशा मशीनची कल्पना मांडली होती, त्यापैकी एकाने तर १७९० मध्येच आणि काहीनी तर त्यांच्या डिझाइनचे पेटंट घेतले होते आणि कार्यरत मशीन तयार केली होती, एका प्रकरणात तर किमान ८० मशीन. तथापि, हाऊ यांनी त्यांच्या पूर्वसुरींशी डिझाइन संकल्पनांमध्ये महत्त्वपूर्ण सुधारणा केल्या आणि १० सप्टेंबर १८४६ रोजी, त्यांना लॉकस्टिच डिझाइन वापरणाऱ्या शिलार्ड मशीनसाठी पहिले युनायटेड स्टेट्स पेटंट (यूएस पेटंट ४७५०) प्रदान करण्यात आले. त्यांच्या मशीनमध्ये बहुतेक आधुनिक मशीनमध्ये आढळणारी तीन आवश्यक वैशिष्ट्ये होती. टोकावर छिद्र असलेली सुई , लॉक स्टिच तयार करण्यासाठी सकाळचे चार वाजले होते. तो अंथरणातून उडी मारून उठला, आपल्या कार्यशाळेकडे धावला आणि नऊ वाजेपर्यंत, टोकाला छिद्र असलेली एक सुई ओबडधोबडपणे तयार झाली होती. त्यानंतर ते सोपे झाले. ही शिलार्ड मशीनच्या शोधातील एका महत्त्वाच्या घटनेची वास्तव कहाणी आहे. पेटंट मिळवूनही, हाऊला त्याच्या शोधाच्या उत्पादनासाठी अमेरिकेत गुंतवणूकदार शोधण्यात बरीच अडचण येत होती, म्हणून त्याचा मोठा भाऊ अमासा बेमिस हाऊ ऑक्टोबर १८४६ मध्ये निधी मिळवण्यासाठी इंग्लंडला गेला. अमासा त्याचे पहिले मशीन लंडनच्या चॅंपसव्हाड येथील विल्यम थॉमस यांना विकू शकला , ज्यांचा कॉर्सेट, छत्र्या आणि व्हॅलिसस बनवण्याचा कारखाना होता.

साहित्यिक, लेखकांना आवाहन

दैनिक सिटी न्यूज सुपरफास्ट आता आठ पानांसह वाचकांना उपलब्ध होत आहे. अंकातील विविधा पानासाठी अकोला शहर तसेच जिल्ह्यातील साहित्यिक, लेखक, कवी यांनी त्यांचा मजकूर **८३९०६७०९९१** या **व्हॉट्सअप** क्रमांकावर पाठवावा. त्याला यथायोग्य प्रसिद्धी दिली जाईल. या अंकातील लेखांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही.

ना तंबाखू ना सिगारेटचं त्यसन तरीही तोंडाचा कॅन्सर

तंबाखू, गुटखा खाणाऱ्यांनाच तोंडाचा कॅन्सर होतो ही चुकीची धारणा, जाणून घ्या लक्षणे बऱ्याच काळ असा समज होता की, तोंडाचा कर्करोग प्रामुख्याने तंबाखू किंवा गुटखा सेवन करणाऱ्यांनाच होतो. मात्र, अलीकडच्या काळात तोंडाचा किंवा ओरोफॅरिन्जियल (घशाच्या वरच्या भागातील) कर्करोग असलेल्या रुग्णांच्या संख्येत वाढ झाली आहे, ज्यांनी कधीही तंबाखुचे सेवन केलेले नव्हते. या बदलत्या प्रवाहामुळे तज्ज्ञांचे लक्ष अशा नवीन जोखीम घटकांकडे वेधले गेले आहे, जे या आजारात भूमिका बजावू शकतात. **तोंडाच्या कर्करोगाचे मुख्य कारण काय आहे?** आजकाल तोंडच्या कर्करोगाच्या वाढत्या रुग्णांमागे ह्युमन पॅपिलोमाव्हायरस (व्हर) – विशेषतः व्हर-१६ – हा एक महत्त्वपूर्ण घटक म्हणून समोर आला आहे. हा विषाणू तोंड आणि घशातील पेशींवर परिणाम करू शकतो आणि कालांतराने (काही वर्षांनी) कर्करोगास कारणीभूत ठरू शकतो. विशेषतः तरुण आणि धूम्रपान न करणाऱ्या व्यक्तींमध्ये व्हर-संबंधित कर्करोगाच्या रुग्णांच्या संख्येत मोठी वाढ दिसून येत आहे.

दुसऱ्यांकडून होणारे धूम्रपान हा एक कारणीभूत घटक : अनेक तज्ज्ञांचा असाही विश्वास आहे की, दुसऱ्यांकडून होणाऱ्या धूम्रपानामुळे म्हणजेच इतरांच्या तंबाखू किंवा सिगारेटच्या धुराच्या सतत संपर्कात राहिल्याने धोका वाढू शकतो. जरी एखादी व्यक्ती स्वतः धूम्रपान करीत नसली तरीही दीर्घकाळ धूम्राम्ये असलेल्या हानिकारक रसायनांच्या संपर्कात राहिल्याने तोंड आणि घशातील पेशींचे नुकसान होऊ शकते. त्यामुळे अशा व्यक्तींना तोंडाच्या कर्करोगाचा धोकाही वाढू शकतो.

आहाराच्या सवयींचाही मुखाच्या कर्करोगाशी संबंध

आहार आणि जीवनशैलीशी संबंधित घटकांवरही चर्चा केली जात आहे. फळे आणि पालेभाज्यांचा अभाव असलेला आहार, तसेच अति प्रक्रिया केलेले अन्न आणि मोठ्या प्रमाणात साखरयुक्त पेयांचे सेवन यांमुळे शरीरात दाह वाढू शकतो आणि पेशींच्या काय्‌वर परिणाम होऊ शकतो. अलीकडील अभ्यासांवरून असे दिसून येते की , आहाराच्या काही विशिष्ट सवयींमुळे मुखाच्या कर्करोगाचा धोकाही वाढू शकतो. तोंडाच्या कर्करोगाबाबतचे सर्वात मोठे आव्हान म्हणजे याची सुरुवातीची लक्षणे अनेकदा सामान्य समस्यांसारखीच वाटतात उदा. तोंडात फोड येणे, पांढरे किंवा लाल चट्टे दिसणे, जिभेवर वेदना होणे, आवाजात बदल होणे किंवा अन्न गिळण्यास त्रास होणे. अनेक लोक या लक्षणांकडे गांभीर्याने पाहत नाहीत, ज्यामुळे निदानाला विलंब होतो. म्हणूनच जर तोंडात आठवड्यांपेक्षा जास्त काळ टिकून राहिला, तर तपासणीसाठी त्वरित तज्ज्ञ डॉक्टरांचा सल्ला घेणे आवश्यक आहे.

डोके आणि मानेच्या कर्करोगाचे प्रमाण का वाढतेय? वायुप्रदूषण हादेखील एक वाढता धोकादायक घटक मानला जातो. हवेतील अतिसूक्ष्म कण शरीरात दीर्घकालीन दाह आणि पेशींचे नुकसान करण्यास कारणीभूत ठरू शकतात. काही अभ्यासकांनी प्रदूषित हवेच्या दीर्घकालीन संपर्काचा संबंध डोके आणि मानेच्या कर्करोगाच्या वाढत्या धोक्याशी जोडला आहे. जरी या विषयावर अधिक संशोधनाची गरज असली तरी या घटकाकडे दुर्लक्ष न करण्याचा सल्ला दिला जातो. तोंडाची अस्वच्छता आणि दीर्घकालीन दाह यांमुळेही धोका वाढू शकतो.

संकलन : यशवंतराव बाघ.

रुबल नागी यांना ग्लोबल टिचर पुरस्कार

सामाजिक कार्यकर्त्या आणि शिक्षणतज्ज्ञ रुबल नागी यांना २०२६ चा प्रतिष्ठित ग्लोबल टिचर पुरस्कार जाहीर झाला आहे. दुबईमध्ये आयोजित वर्ल्ड गव्हर्नमेंट समीट मध्ये त्यांना हा पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. शिक्षण क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरी करणाऱ्या या पुरस्काराअंतर्गत त्यांना १० लाख अमेरिकन डॉलर्स (साधारण ९ कोटी रुपये) एवढी मोठी रक्कम प्रदान करण्यात आली आहे.

रुबल नागी आणि त्यांचे कार्यकला आणि शिक्षण क्षेत्रात आहे. झोपडपट्ट्या आणि दुर्लक्षित भागांमधील रस्त्यांच्या निरुपयोगी भिंतींवर शैक्षणिक भिंतींचित्रे बनवून मुलांना शिकवण्याची त्यांची अभिनव पद्धत आहे. या भिंतींछित्रांच्या माध्यमातून मुले वाचन, लेखन, अंकगणित, स्वच्छता आणि पर्यावरण विषयक जाणीव सहज शिकतात.रुबल नागी आर्ट फाऊंडेशनच्या माध्यमातून संपूर्ण भारतात ८०० हून अधिक शैक्षणिक केंद्रे सुरू केली आहेत. या केंद्रांद्वारे त्यांनी आतापर्यंत १० लाखांहून अधिक मुलांना मुख्य प्रवाहात आणले आहे. पुरस्काराचे स्वरूप: म्हणजे वर्की फाउंडेशन तर्फे युनेस्कोच्या सहकार्याने हा पुरस्कार दिला जातो. १३९ देशांमधील ५ हजार नामांकनांमधून त्यांची या सर्वोच्च

जलसंपदा म्हणजे पृथ्वीवर उपलब्ध असलेले सर्व प्रकारचे पाण्याचे स्रोत, जे मानवासाठी आणि सजीव पृष्ठीसाठी उपयुक्त असतात किंवा ज्यांचा वापर केला जाऊ शकतो. यामध्ये पाण्याचे पाणी, शेतीसाठीचे पाणी आणि औद्योगिक वापरासाठीच्या पाण्याचा समावेश होतो. भारतासारख्या शेतीप्रधान देशात आणि विशेषतः महाराष्ट्रात जलसंपदा व्यवस्थापनाला अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. जलसंपदेचे प्रामुख्याने दोन प्रकार पडतातः

१. भूपृष्ठावरील जलसंपदा (Surface Water) : नद्या, आडे, तलाव, मानवनिर्मित धरणे आणि बंधारे यांमध्ये साठलेले पाणी. महाराष्ट्रात गोदावरी, कृष्णा, तापी, भीमा आणि नर्मदा या प्रमुख नद्या भूपृष्ठावरील पाण्याचे मुख्य स्रोत आहेत. २. भूगर्भातील जलसंपदा (Groundwater) : जमिनीखाली मुरलेले पाणी, जे आपण विहिरी, कुपनलिका (बोअरवेल) आणि विंढनल्लिरीच्या माध्यमातून उपसतो. भूजल पातळी टिकवून ठेवण्यासाठी पावसाचे पाणी जमिनीत मुरवणे (Water

पुरस्कारासाठी निवड झाली. रुबल नागी यांनी कशाप्रकारे दुर्लक्षित भिंतींना शिक्षणाचे केंद्र बनवले.

गाव वस्ती केंद्र बिंदू मानून त्यांनी शैक्षणिक वातावरण निर्माण केले. दुबईमध्ये वर्ल्ड गव्हर्नमेंट्स समिट आयोजित करण्यात आली होती. या समिटमध्ये जागतिक नेते आणि गणमान्य व्यक्तींच्या उपस्थिती मध्ये त्यांनी २०२६ चा जागतिक शिक्षक पुरस्कार जिंकला.

मुंबईतील एका शिक्षिकेचा आंतरराष्ट्रीय पातळीवर सन्मान करण्यात आला आहे. झोपडपट्ट्यांमध्ये जात मुलांना शिकवण्याचा ध्यास घेतलेल्या रुबल नागी यांनी झोपडपट्टीच्या भिंतींवर ‘असं’ काही केलं. ज्या मुलांना शिक्षणाची सोय नाही त्यांच्या पर्यंत पोहोचण्यासाठी रुबल नागी यांनी पुढाकार घेतला. जागतिक स्तरावर त्यांच्या कार्याची दखल घेतली. भारतासाठी अलौकिक यश त्यांनी प्राप्त केले. त्यामुळे भारतीयांची मान अभिमानाने उंचावली.

Harvesting) अत्यंत गरजेचे असते.

महत्त्वाचे आव्हान : लोकसंख्या वाढ,

औद्योगिकीकरण आणि हवामान बदलामुळे (कमी-अधिक पाऊस) जलसंपदेवर प्रचंड ताण येत आहे. त्यामुळे पाण्याचा अपव्यय टाळणे आणि उपलब्ध पाण्याचे योग्य नियोजन करणे ही गरज बनली आहे.

जलसंपदा विभागाची प्रमुख कामे

धरणे आणि कालवे बांधणे: पावसाचे पाणी साठवून ते टंचाईच्या काळात शेती आणि पिण्यासाठी पुरवणे.

पूर नियंत्रण: पावसाळ्यात नद्यांना येणाऱ्या पुराचे व्यवस्थापन करून जीवित व वित्तहानी टाळणे.

जलसिंचन (Irrigation) : शेतीला पाण्याचा नियमित पुरवठा करण्यासाठी कालवे आणि उपसा सिंचन योजना राबवणे.

जलसंधारण (Water Conservation): ‘पाणी अडवा, पाणी जिरवा’ सारख्या योजनांद्वारे भूगर्भातील पाण्याची पातळी वाढवणे.

व्यवहारज्ञान काय सांगते ?

व्यवहारात पाककृतींची पुष्कळ पुस्तके वाचली ; परंतु चुलीजवळही गेला नाही, अशाला कुणी स्वयंपाकी किंवा आचारी म्हणत नाहीत. येथे प्रत्यक्ष कृती करणे, याला अनन्यसाधारण महत्त्व आहे, हे लक्षात येईल. विचार करून पाहिल्यास अशी व्यावहारिक उदाहरणे पुष्कळ आढळतील.

मल, विक्षेप आणि आवरण दूर होण्यासाठी साधना अनिवार्य : अभ्यात्मांमध्ये जीवामधील अशुद्धतांचे मल, विक्षेप आणि आवरण हे ३ गत सांगितले असून त्यामुळे जीव मायेत अडकलेला आहे, हे सांगितले आहे. त्यामुळे ईश्वरप्राप्तीसाठी त्या अशुद्धता दूर व्हायला हव्यात, हेही सांगितले आहे. मल म्हणजे चुकीचे संस्कार. हे जण लोखंडाला जसा गंज चढतो, तसे अंतःकरणांमध्ये असतात. काम, क्रोधादिक षडरिपूंच्या स्वभावदोषात्मक अभिव्यक्तींतून त्याची जाणीव ईश्वरप्राप्तीसाठी व्यक्ती जेवढी सतर्क त्या प्रमाणात होत असते. आता लोखंडावरील गंज केवळ फुंकर मारली, तर जात नाही. त्यासाठी काहीतरी चांगले उपकरण घेऊन लोखंडाला काय वाटेल, याची फिकीर न करता चांगले धासावे लागते, तसेच केवळ तात्त्विक माहिती वाचली आणि जीवातील मल गेला, असे होत नाही. त्यासाठी आचार-विचारांत पालट जाणीवपूर्वक करावे लागतात. सोंप्या भाषेत स्वभावदोष-अहंकार आदी

ईश्वरप्राप्तीमध्ये सत्त्व गुणाचे महत्त्व : सत्त्व गुण प्रधानता ही ईश्वरप्राप्तीसाठी उत्तम वाटचाल होण्यासाठी आवश्यक आहे. याचे कारण, म्हणजे सत्त्वगुण हा ज्ञानधारक आहे. सत्त्व गुण प्रधानता असेल, तर विचारांत सुस्पष्टता, विवेक इत्यादी येऊ शकतात. त्यातून जे वाचले ते नेमके समजून जीवनात ते आचरणात आणण्याचा काही प्रयत्न होण्याची शक्यता वाढते. येथे हेही लक्षात घ्यावे की, शब्दांचा, तसेच वाक्यांचा अर्थ समजणे, म्हणजे त्याचा बोध झाला, असे नाही. बोध म्हणजे अंतर्यामी होणारे स्पष्ट आणि दृढ आकलन. स्वतःमध्ये सत्त्व गुणप्रधानता होण्यासाठी रज आणि तम गुण न्यून व्हावे लागतात अन् सत्त्व गुण वाढावा लागतो. हे केवळ तात्त्विक वाचनातून होत नाही. त्यासाठी तम आणि रज गुण न्यून होण्यासाठी स्वभावदोष अन् अहंकार न्यून होऊन आचार-विचार सारेच पालटावे लागते, म्हणजेच साधना करावी लागते. साधनेतील इंद्रियांचा निग्रह आणि मनाचे नियंत्रण इत्यादींमुळे सत्त्वप्रधानता वाढते अन् वाचलेल्या सूत्रातून नेमके काय अपेक्षित आहे, याचे आकलन होऊ लाकते. सत्त्व गुणप्रधानता जितकी अधिक असेल, तर जो बोध होईल, तो तसाच दीर्घकाळ आपोआप टिकून राहाण्याची क्षमता वाढते. याचे कारण सत्त्व गुणाच्या आधारेच ज्ञान, म्हणजे आत्मज्ञान रहात असते.

प्रयत्नपूर्वक घालवावे लागतात. यासाठी साधना करावी लागते.

विक्षेप : माया ब्रह्म आहे, त्या जागी भलतेच काही तरी दाखवून जीवाला अनुभवाला येणाऱ्या जगात गुंतवून टाकते. वास्तव सोडून असे भलतेच काही दाखवणे म्हणजे विक्षेप. त्यामुळे जीव जगारशी बांधला जातो. त्यामुळे त्याला जगात अनंत प्रकारचे भेद वाटत रहातात. यावर उपाय म्हणून उपासनाभक्ती, म्हणजेच साधना आवश्यक आहे. **आवरण :** जीव स्वतःच ब्रह्मस्वरूप असूनही त्याला त्याचा विसर पाडणे, ही मायेची आवरण शक्ती. वरील तिघांमध्ये मल हा सर्वात स्थूल आहे. तो न्यून झाल्याखेरीज बाकीचे दोन दूर होण्याचा संभवच नाही. सत्त्वगुण न्यून झाल्यामुळे दोघांचा येथे तूत फार विचार करण्याची आवश्यकता नाही.

कृषी मंत्र्याच्या 'पालक' जिल्ह्यात...

बळीराजावर अन्याय, कधी मिळणार न्याय !

शासनाची 'अवकळा', जीवनाचा 'उन्हाळा'

शेतकऱ्यांची
फसवणूक

सावधान...

सदैव संकटात नैसर्गिक संकटाबरोबर कृत्रीम संकाटाने बळीराजा दरवर्षी होरपळून निघत आहे. अतिवृष्टीमुळे हातचे आलेले पीक नष्ट झाले. शासनाने घोषित केलेली मदत अद्यापही मिळाली नाही. जी मिळत आहे ती अत्यल्प आहे. पेरणी पूर्वी बळीराजाला अनुदानाचे बी बियाणे मिळत नाही. कृत्रीम खत टंचाईला सामोरे जावे लागते. त्यातच बोगस बियाण्यातून फसवणूक होते. दुबार तिबार पेरणीचे संकट ओढावते. एवढे करूनही ऐन हंगामाच्या तोंडावर आलेला हातचा आलेला घास नापिकीमुळे जाते. बोगस बियाणे प्रकरणी ५ हजार तक्रारी करून कारवाई नाही झाली आणि मदतही नाही झाली अतिवृष्टीचा सव्हें कागदावरच झाला. मात्र शासनाने जाहीर केलेली मदत वाशीम जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना मिळालाच नाही. या सर्व गोष्टीला जिल्ह्यातील अधिकारीच जबाबदार आहे. शासनानेही त्यावर कहरच केला. पीक विम्याचे पैसेही शेतकऱ्यांना अद्याप मिळाले नाही. सोयाबीनचे अत्यल्प उत्पादन झाले. वरून शेतमालाचे भाव व्यापाऱ्यांनी पाडले. इतर जिल्ह्यात पीक विम्याचे पैसे मिळाले असतांना अद्यापही वाशीम जिल्ह्यातील शेतकरी पीक विम्यापासून वंचित आहेत. शासकीय योजना खऱ्या शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचत नसल्याने शासनाची अवकळा अन् जीवनाचा उन्हाळाच झाला आहे. कृषी मंत्र्याच्या पालक जिल्ह्यातच बळीराजावर अन्याय होत आहे. त्यामुळे न्याय कधी मिळणार अशी अपेक्षा बळीराज करीत आहेत.

शेतकऱ्यांचे लुटारू सक्रीय, अधिकारी निष्क्रीय...

बोगस बियाणे तथा बनावट रासायनिक खते माथी मारून शेतकऱ्यांची मोठ्या प्रमाणात आर्थिक लुबाडणूक करणारी लुटारूंची टोळी पुन्हा एकदा जिल्ह्यात सक्रीय झाली असल्याचे धक्कादायक वास्तव समोर येत आहे. तर अधिकारी निष्क्रीय दिसत आहेत. आज डिएपी खताची रेल्वेची रॅक आली असून खताबरोबर लिंकींग करून खते विकण्याच्या तयारीत लुटारू टोळी तयारीत आहे.

मागील वर्षी स्वाभिमान शेतकरी संघटनेचे विदर्भ प्रमुख दामुअण्णा इंगोले यांनी

खताची लिंकींग थांबवा, अन्यथा आंदोलन - दामुअण्णा इंगोले

अरिहंत कंपनीच्या बोगस सुपर फॉसेट खताविरोधात कृषी विभागाकडे केलेल्या तक्रारीने ही बाब उजेडात आणली होती. यावेळेस कृषी विभागाने वेळेवर सजगपणा न दाखविल्यास शेतकरी अडचणीत येण्याची शक्यता नाकारता येत नाही. बळीराजाने पेरणी पुर्व मशागत करून बी-बियाणे खरेदीला सुरुवात करणार आहे. त्यामुळे त्यांनी फसवणुकीपासून सावध राहावे. अगोदरच

डिझेल टंचाईने शेतकरी हैराण झाला आहे. अनेक संकटाला तोंड देत जिल्ह्यातील शेतकरी आता शेतीच्या कामाला लागला असून चांगला पाऊस पडण्याचे संकेत दिल्याने बि-बियाण्याच्या खरेदीला सुरुवात केली आहे. त्यामुळे आजमिती शेतकऱ्यांची मशागतीसोबतच खते व बियाणे खरेदी करण्याची लगबगीही सुरू झाली आहे. नेमका याच लगबगीचा फायदा घेत बाजारात

शेतकऱ्यांना लुटण्यासाठी काही लुटारूंची टोळी सक्रीय झाली आहे. अधिक पैसा कमविण्याच्या हव्यासातून सदर लुटारू बोगस बियाणे किंवा खते शेतकऱ्यांच्या माथी मारून त्यांची आर्थिक पिळवणूक करण्याचा गोरखधंदा या लुटारूंकडून सुरू असते. टिएल कंपनीच्या बोगस सोयाबीन बियाणे सुपर फॉस्फेट विक्रीतून हा बोगसपणा पुन्हा एकदा चव्हाट्यावर आला आहे. सदर कंपनीच्या मिश्र

खतांचे नमुने गुणवत्ता तपासणीत निकृष्ट असल्याचे समोर आले असतानाही त्याची विक्री सर्रास सुरू आहे.

तर शेतकऱ्यांच्या फसवणुकीसाठी डीएपी खातासोबत नॅनो व सल्फर खाताची लिंकींग सुरू असून ती थांबविण्याची मागणी शेतकरी नेते दामुअण्णा इंगोले यांनी केली आहे. केंद्र सरकारच्या अनुदानानंतर खतांच्या किमती कमी झाल्या असतानाही काही दुकानदार वाढीव किमतीतच विक्री करीत आहेत. कृषी विभागाने हा सर्व प्रकार थांबविणे गरजेचे आहे.

*निकृष्ट खते व बियाण्यांची सर्रासपणे विक्री * बळीराजा पुन्हा अडचणीत येण्याची शक्यता * प्रशासनाने वेळीच दखल घ्यावी

चार वर्षीच्या तक्रारीवर कारवाई नाही

कोरोनाच्या संकटात मागील चार वर्षांपूर्वी बोगस बियाण्यातून शेतकऱ्यांची मोठी फसवणूक झाली होती. दुबार-तिबार पेरणीनंतरही शेतकऱ्यांनी पेरलेले बियाणे उगवलेच नाही. त्यामुळे निराश झालेल्या शेतकऱ्यांनी कृषी विभागाकडे तब्बल ५ हजार तक्रारी केल्या मात्र, कण्या व कृषी सेवा केंद्राच्या हातातील बाहुली झालेल्या कृषी विभागाला यामध्ये काही गांभीर्य दिसले नाही. चार वर्ष लोटले तरी या तक्रारीवर काहीच कारवाई झाली नाही ही वस्तुस्थिती आहे. बोगस बियाण्यांमधून झालेली आर्थिक हानी भरून निघावी यासाठी शेतकऱ्यांना मदतीची आस होती परंतु, त्यांचा भ्रमनिरास झाला.

बि-बियाणे व खतही मिळना बँक पीक कर्जही देईना काय करावे कळना...

कृतिम खत टंचाई निर्माण करून शेतकऱ्यांना अडचणीत आणून लुटण्याचे षडयंत्र आखणे सुरू आहे. बियाणे ही मिळना, कर्ज जाहीर करूनही बँक पीक कर्ज देईना, बळीराजाला काय करावे

कळना, असे झाले आहे. निसर्गाची साथ साथ मिळत नसल्याने वारंवार संकटाचा सामाना करणाऱ्या बळीराजाला आता पुन्हा खत बि-बियाण्यासाठी वनवन भटकावे लागत आहे. मान्सून चांगला

बरसनार असल्याने समाधानी असलेल्या शेतकऱ्यांना खतासाठी व बि-बियाण्यासाठी फिरावे लागत आहे. शेतीच्या बांधावर खते उपलब्ध करून देण्याची योजना कागदावरच आहे.

थोडक्यात

अतिरिक्त सीईओ किरण कोवे यांनी दिले, ३० दिवसात १०० गावे मॉडेल करण्याचे लक्ष्य !

●सिटी न्यूज ब्युरो @ वाशीम ●

स्वच्छ भारत मिशन अंतर्गत जिल्ह्यातील जास्तीत जास्त गावे ओडीएफ प्लस मॉडेल करण्याचे निर्देश मुख्य कार्यकारी अधिकारी अर्पित चौहान यांनी दिले. या पार्श्वभूमीवर जिल्हा परिषदेचे अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी किरण गणेश कोवे यांनी जिल्हा पाणी व स्वच्छता मिशन अंतर्गत कार्यरत कर्मचाऱ्यांचा आढावा घेतला.

मागील सहा महिन्यापासून एकही गाव मॉडेल घोषित न झाल्यामुळे त्यांनी तीव्र नाराजी व्यक्त केली. ओडीएफ प्लस मॉडेल साठी आवश्यक असलेली प्रलंबित कामे करण्यास टाळाटाळ करणाऱ्यांची सुनावनी मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या दालनात लावण्याचे निर्देश त्यांनी दिले.

शालेय पोषण, विद्यार्थ्यांचे शोषण, भ्रष्ट शासन, काळ्या बाजारात राशन !

२० १८ ते २० २५ वाशिम जिल्ह्यात विद्यार्थ्यांच्या ताटातील घासच गायब, पावत्यांमधील धक्कादायक तफावत उघड

●सिटी न्यूज ब्युरो @ वाशीम ●

वाशिम जिल्ह्यातील शालेय पोषण आहार योजनेत कोट्यवधी रुपयांच्या भ्रष्टाचाराचा संशय अधिक गडद होत असून, आता समोर आलेल्या पोहोच पावत्यांनी संपूर्ण प्रशासन हादरवून सोडले आहे. विद्यार्थ्यांना पोषण देण्यासाठी शासनाकडून पाठविण्यात आलेल्या धान्याचा मोठ्या प्रमाणावर अपहार झाल्याचे धक्कादायक चित्र या कागदपत्रांतून स्पष्ट होत आहे. विशेष म्हणजे, एकाच शाळेसाठी, एकाच कालावधीतील आणि जवळपास एकाच स्वरूपाच्या पावत्यांमध्ये धान्याच्या वजनात प्रचंड फरक दिसून येत असल्याने हा प्रकार केवळ लेखनिक चूक नसून संगनमताने रचलेला 'शालेय पोषण आहार घोटाळा' असल्याची चर्चा आता जोर धरू लागली आहे. ' जगदंबा एंटरप्रायझेस बीड ' यांच्या नावाने तयार

हा घ्या पुरावा... तफावत असलेल्या पावत्या	हा घ्या पुरावा... तफावत असलेल्या पावत्या
--	--

करण्यात आलेल्या पावत्यांमध्ये शासकीय तांदूळ वाहतुकीचे वेगवेगळे आकडे नमूद करण्यात आले आहेत. उपलब्ध पाच पावत्यांमधूनच तब्बल १००० किलोपेक्षा अधिक तांदळातील तफावत समोर आली आहे. ही धान्याची ही धान्याची तफावत नेमकी कुठे गेली ?

शाळांचे मुख्यध्यापक वगळता केवळ पुरवठादारच नव्हे तर काही अधिकारी, कर्मचारी आणि संबंधित यंत्रणांची भूमिका संशयाच्या भोवऱ्यात आली आहे. एकाच कालावधीतील दोन वेगवेगळ्या पावत्यांमध्ये एवढा मोठा फरक कसा ? जर एक पावती खरी असेल तर दुसरी खोटी

मुख्याध्यापकांचे माधारी खोटे सद्दा व शिक्षा मारून गायब करण्यात आलेला तांदूळ एका पावतीत : २१०० किलो तांदूळ तर दुसऱ्या पावतीत : १२५० किलो तांदूळ म्हणजेच : तब्बल ८५० किलो तांदळाचा फरक याचप्रमाणे दुसऱ्या संचातील पावत्यांमध्ये एका पावतीत ३५० किलो, तर दुसऱ्यात फक्त २०० किलो म्हणजेच आणखी : १५० किलो तांदूळ गायब झाला, मसाले आणि कडधान्यांमध्येही मोठा फरक एका पावतीनुसार :तूरडाळ -७० किलो, हरभरा -७५ किलो, मूगडाळ -१५० किलो, वाटाणा -१३५ किलो तर दुसऱ्या पावतीत :तूरडाळ -५० किलो, हरभरा -५५ किलो मूगडाळ - १०० किलो वाटाणा - ८५ किलो म्हणजेच :तूरडाळ २० किलो कमी, हरभरा २० किलो कमी, मूगडाळ ५० किलो कमी वाटाणा ५० किलो कमी इतकेच नव्हे तर मसाले, जिरे, मोहरी, हळद पावडर यामध्येही फरक असल्याचे दिसून येत आहे.

कोणाच्या सांगण्यावरून तयार करण्यात आली ? आणि जर दोन्ही अधिकृत असतील तर शासनाची फसवणूक कोणी केली ? असे अनेक प्रश्न आता उपस्थित होत आहेत. तक्रारदारांनी हा केवळ सुरुवातीचा पुरावा असल्याचे सांगितले असून,

अशाच प्रकारच्या शेकडो पावत्या, नोंदी आणि पुरावे आपल्याकडे असल्याचा दावा केला आहे. जर या सर्व कागदपत्रांची निष्पक्ष चौकशी झाली तर वाशिम जिल्ह्यातील शालेय पोषण आहार योजनेतील मोठा भ्रष्टाचार उघड होण्याची शक्यता व्यक्त होत आहे.

